

รูปแบบการเสริมสร้างจิตสาธารณะ

THE ENHANCING OF A PUBLIC MIND MODEL

ศุภวรรณ เล็กวิไล^{1*} และ เรียม ศรีทอง²

¹หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน วิทยาลัยการฝึกหัดครู มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

²หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาและการแนะแนว วิทยาลัยการฝึกหัดครู มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

Supawan Lekvilai^{1*} and Raim Srithong²

¹Master of Education Program Department of Curriculum and Instruction, College of Teacher
Education Phanakhon Rajabhat University Bangkok, Thailand

²Bachelor of Education Program Department of Psychology and Guidance, College of Teacher
Education Phanakhon Rajabhat University Bangkok, Thailand

*Email: Supawan2@gmail.com

Received: 2019-07-25

Revised: 2020-10-02

Accepted: 2020-10-09

บทคัดย่อ

สังคมในปัจจุบัน การเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีทำให้เกิดการแข่งขันกันทั้งในด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมือง แต่ละประเทศมุ่งก้าวสู่ความเป็นผู้นำในด้านต่าง ๆ และมุ่งพัฒนาด้านวัตถุมากกว่าด้านจิตใจ โดยไม่ตระหนักถึงความรับผิดชอบต่อสังคมส่วนรวม สภาวะการณ์เช่นนี้ก่อให้เกิดปัญหาสังคมตามมา การปลูกฝังบุคคลให้มีจิตสำนึกรับผิดชอบต่อส่วนรวมหรือมีจิตสำนึกสาธารณะ นับเป็นเรื่องสำคัญยิ่งในปัจจุบัน สถาบันครอบครัวเป็นกลไกสำคัญ ในการสร้างจิตสาธารณะให้เกิดขึ้นในจิตใจของเด็กและเยาวชนไทยโดยผ่านการอบรมเลี้ยงดู การเป็นตัวอย่างที่ดีในการเป็นผู้ให้ ผู้เสียสละ ช่วยเหลือสังคมส่วนรวม สถาบันการศึกษาเป็นอีกหน่วยงานที่สามารถเพาะบ่มปลูกฝังให้ผู้เรียนเป็นผู้มีวินัย รู้จักการให้การแบ่งปันและรับผิดชอบต่อบทบาทหน้าที่ของตน ทำประโยชน์เพื่อส่วนรวมมากกว่าส่วนตน การส่งเสริมเยาวชนไทยให้มีคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะ โดยใช้รูปแบบการเสริมสร้างจิตสาธารณะที่เน้นการพัฒนาด้านจิตพิสัย และทักษะพิสัยเป็นสำคัญ มีองค์ประกอบ คือ หลักการ จุดมุ่งหมาย กระบวนการจัดกิจกรรม 5 ขั้นตอน และการประเมินผล โดยมีปัจจัยเอื้อต่อการเสริมสร้างจิตสาธารณะที่สำคัญ ได้แก่ การจัดกิจกรรมที่เน้นการมีส่วนร่วม การลงมือปฏิบัติ แหล่งเรียนรู้ที่เอื้อต่อการพัฒนาคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะ ด้านผู้สอนหรือวิทยากรที่ควรเป็นตัวอย่างที่ดี มีประสบการณ์ตรงด้านจิตสาธารณะ และด้านเวลา ควรใช้เวลาทั้งในและนอกห้องเรียน มีการปฏิบัติอย่างต่อเนื่องจนเป็นนิสัย

อันจะนำไปสู่การพัฒนาเยาวชนไทยซึ่งเป็นทรัพยากรบุคคลสำคัญของประเทศ ในอนาคตให้มีคุณลักษณะ
อันพึงประสงค์ ก่อเกิดประโยชน์แก่สังคมโดยรวม

คำสำคัญ รูปแบบ การเสริมสร้างจิตสาธารณะ ปัจจัยเอื้อต่อการเสริมสร้างจิตสาธารณะ

ABSTRACT

In the present society, many changes happened rapidly. Technological advancement causes competition in social, economic, and political. Each country leads to becoming a leader in various aspects and focuses on the development in concrete rather than the mind without recognizing the social responsibility. In such circumstances, it may cause social problems. Cultivating each person's social responsibility or public mind consciousness is paramount of importance nowadays. The family Institute is an important mechanism to create a public mind in the children and Thai youth through parenting and being good role models as providers, contributors, and helping the society publicly. The educational institution is another sector that can cultivate the learners to be a discipline, know contributing and sharing, be responsible for his duty, and create benefits to the public more than their own. Promoting Thai youth to have public mind characteristics by using a public mind-enhancing model focusing on the development of affective and psychomotor domains consists of major elements including principles, purposes, 5-step activity process, and evaluation. The enabling factors to enhance the public mind are the arrangement of participatory activities, hand-on practice, learning resources that support the development of public mind competency, good role models of teachers or lecturers, direct experience with the public mind, and duration. The public mind should be cultivated both inside and outside the classrooms and continued practicing until becoming a habit. This will lead to the public mind enhancement for Thai youth, who will become crucial human resources of the country in the future with desirable characteristics that benefit the society as a whole.

Keywords: Model, Enhancing Public Mind, Factors to Enhance Public Mind

บทนำ

สถานการณ์โลกในปัจจุบัน การเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว การมุ่งพัฒนาความก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีและวิทยาการ ส่งผลให้เกิดเป็นสภาวะโลกไร้พรมแดนที่เชื่อมโยงติดต่อกันได้อย่างทั่วถึง และรวดเร็ว ซึ่งน่าจะเป็นโอกาสสร้างความใกล้ชิดและเกื้อกูลกันมากยิ่งขึ้น กลับกลายเป็นโอกาสให้เกิดการแข่งขันทางเศรษฐกิจ สังคม การเมืองการปกครอง กลายเป็นยุคที่มีการแข่งขันกันสูง เป็นยุคทุนนิยม มุ่งเน้นการพัฒนาด้านวัตถุ จึงทำให้เกิดการแย่งชิงทรัพยากรธรรมชาติ และทำลายสิ่งแวดล้อม ส่งผลให้เกิดภัยพิบัติธรรมชาติ เกิดสภาวะโลกร้อน ฤดูกาลเปลี่ยนผันไป เกิดมลพิษในอากาศ ซึ่งล้วนเกิดจากฝีมือมนุษย์ทั้งสิ้น

จากสถานการณ์ที่มนุษย์เผชิญกับปัญหาอันเกิดจากการเบียดเบียนธรรมชาติดังกล่าว เป็นเพราะการขาดจิตสำนึกสาธารณะ หรือขาดจริยธรรมสำคัญในการอยู่ร่วมกันเพื่อความสันติสุข จึงจำเป็นต้องเปลี่ยนแปลงความคิด (Phra Phrom Kunaporn, 2005) ได้กล่าวว่าคนในยุคนี้ต้องเปลี่ยนแนวคิดใหม่ว่าถ้ามีพฤติกรรมทำลาย คือไม่เอื้ออาทรกัน แย่งกันเสพสุขจากวัตถุ ไม่ดูแลทรัพยากรโลก ทั้งทำลายป่าต้นน้ำ ย่อมจะได้รับโทษอันยิ่งรุนแรงมากขึ้น จากฝนแล้ง น้ำท่วม พายุรุนแรง สอดคล้องกับคำกล่าวของ เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (Charoenwongsak, 2018) ที่ว่าถ้าเราไม่ปลูกฝังแนวคิดใหม่ คือการมีจิตสำนึกต่อส่วนรวมแก่คนรุ่นใหม่ ย่อมน่าเป็นห่วงสังคมไทยในอนาคตมาก ซึ่งการปลูกฝังจิตใจให้บุคคลมีความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคมเป็นเรื่องสำคัญในการสร้างคุณธรรมจริยธรรม อันเกิดขึ้นภายในหรือที่เรียกว่า “จิตสาธารณะ”

สถาบันต่าง ๆ ในสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งสถาบันครอบครัวนับเป็นกลไกสำคัญในการสร้างจิตสาธารณะให้เกิดในใจของเด็กและเยาวชนไทย โดยการหล่อหลอมจากพ่อแม่ผู้เป็นแบบอย่างที่ดีในการเป็นผู้ให้ ผู้เสียสละ ช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาสในสังคม และมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคมส่วนต่าง ๆ ให้เกิดความเข้มแข็งได้ โดยการปลูกฝังแต่วัยเยาว์ให้เป็นลักษณะชีวิตแห่งความเป็นผู้ให้อย่างไม่เห็นแก่ตัว เช่น การเข้าร่วมกิจกรรมสาธารณประโยชน์ต่าง ๆ ในชุมชน สังคม การทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมหาวชิราลงกรณ์ บดินทรเทพยวรางกูร ที่ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ริเริ่มจัดโครงการ “จิตอาสา เราทำความดีด้วยหัวใจ” โดยเริ่มจากการให้หน่วยทหารมหาดเล็กราชวัลลภ รักษาพระองค์และข้าราชการบริพารกับส่วนราชการและประชาชนจิตอาสาในชุมชนร่วมกันบำเพ็ญสาธารณประโยชน์ ถวายเป็นพระราชกุศลแด่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชระหว่างวันที่ 21 ถึง 27 มิถุนายน 2560 ซึ่งต่อมาปรากฏว่ามีประชาชนทุกเพศ ทุกวัย ทั่วประเทศจำนวนมากสนใจมาลงทะเบียนเป็นจิตอาสา (วชิษฐเดชกฤษ (Detchkunchon, 2017) เหตุการณ์ดังกล่าวเป็นเครื่องแสดงให้เห็นว่า คนไทยส่วนใหญ่ต่างตระหนักในความสำคัญของการมีจิตอาสา ที่มุ่งเน้นประโยชน์ให้แก่สังคมโดยรวมเป็นสำคัญ

จากการศึกษาแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติหลายฉบับที่ผ่านมาจนถึงฉบับปัจจุบัน สิ่งที่มีนัยต่อเนื่อง คือ การมุ่งให้คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา เน้นให้มีคุณธรรม จริยธรรม ในการปฏิบัติหน้าที่และในการดำเนินชีวิต ในแผนการ

ศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ.2555 - 2559) และฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560 - 2564) ได้กำหนด ยุทธศาสตร์ไว้สอดคล้องกัน คือ มุ่งเน้นการปลูกฝัง ผู้เรียนให้มีพฤติกรรมที่แสดงออกถึงความมีวินัย และจิตสาธารณะเพิ่มมากขึ้น โดยให้สถานศึกษา จัดกิจกรรมสะท้อนการสร้างวินัย จิตสาธารณะ และ คุณลักษณะที่พึงประสงค์เพิ่มมากขึ้น กระทรวง ศึกษาธิการ (Ministry of Education, 2009) ซึ่งสอดคล้องกับแผนพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ พ.ศ. 2555-2559 กองสวัสดิการเด็กและครอบครัว (Personel and Children in Government Horsing, 2019) ซึ่งระบุไว้ในมาตรการพัฒนาคุณภาพ เด็กและเยาวชนในภาพรวม สรุปความว่ามุ่งปลูกฝัง ให้เด็กและเยาวชนมีสำนึกความเป็นพลเมือง มีวิถี ประชาธิปไตย เคารพสิทธิผู้อื่น รู้จักคิดอย่างมี เหตุผล มีจิตสาธารณะ รักสิ่งแวดล้อม สอดคล้อง กับพระบรมราโชบายด้านการศึกษาของพระบาท สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมหาวชิราลงกรณ์ บดินทร- เทพยวรางกูรที่ว่า **...การศึกษาต้องมุ่งสร้างพื้นฐาน ให้แก่ผู้เรียน 4 ด้าน ได้แก่ 1) มีทัศนคติที่ถูกต้อง ต่อบ้านเมือง 2) มีพื้นฐานชีวิตที่มั่นคง มีคุณธรรม 3) มีงานทำ มีอาชีพ 4) เป็นพลเมืองดี**" กล่าวได้ว่า พระองค์ทรงให้ความสำคัญกับการปลูกฝังคุณลักษณะ อันพึงประสงค์ งานอาสาสมัคร งานจิตอาสา งานบำเพ็ญประโยชน์ เป็นการส่งเสริมการมีสำนึก เพื่อส่วนรวม การมีจิตสาธารณะ

นอกจากนี้ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษา ขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ที่ใช้เป็นกรอบ ในการจัดการศึกษาให้แก่เยาวชนไทยทั่วประเทศ เห็นถึงความสำคัญและคุณค่าของจิตสาธารณะ จึงได้กำหนดไว้เป็นคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของ เยาวชนไทย เพื่อให้สถานศึกษาได้เพาะบ่มปลูกฝัง

จิตสาธารณะให้แก่เยาวชนไทยทุกคน กระทรวง ศึกษาธิการ (Ministry of Education, 2017)

ในการส่งเสริมให้เยาวชนไทยมีคุณลักษณะ ด้านจิตสาธารณะ นักศึกษาครู ผู้จะเป็นครู ในอนาคต จำเป็นต้องเรียนรู้และมีความเข้าใจ ในเรื่องจิตสาธารณะอย่างถ่องแท้เสียก่อน ก่อนจบ การศึกษาออกไปทำหน้าที่ผู้ให้การอบรมสั่งสอน เยาวชนไทยให้มีจิตสาธารณะ ผู้เขียนพิจารณาว่า หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏ พระนคร ยังไม่ปรากฏรายวิชาหรือกิจกรรม เสริมสร้างจิตสาธารณะสำหรับนักศึกษาครู จึงได้พัฒนารายวิชาการเสริมสร้างจิตสาธารณะ สำหรับนักศึกษาครูขึ้น และพัฒนารูปแบบการ เสริมสร้างจิตสาธารณะฯ เพื่อส่งเสริมให้นักศึกษา ครูได้มีความรู้ ความเข้าใจเรื่องจิตสาธารณะอย่าง แท้จริง ตลอดจนได้ฝึกปฏิบัติประสบการณ์ตรง ส่งผลให้เกิดการพัฒนาจิตใจ เกิดมีจิตสาธารณะ ในตน ตลอดจนสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ ในการปฏิบัติวิชาชีพครูต่อไป สำหรับในบทความนี้ จะได้กล่าวถึง ความรู้พื้นฐาน ที่เกี่ยวข้องกับ จิตสาธารณะ สถาบันที่มีส่วนร่วมในการพัฒนา จิตสาธารณะรูปแบบการเสริมสร้างจิตสาธารณะ และปัจจัยเอื้อต่อการเสริมสร้างสาธารณะตามลำดับ

กรอบในการวิเคราะห์

ผู้เขียนได้ศึกษาทฤษฎี แนวคิดเกี่ยวกับ จิตสาธารณะ คุณลักษณะของผู้มีจิตสาธารณะ หลักธรรมที่เกี่ยวข้องกับจิตสาธารณะ

1. ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรม ของ Kolberg
2. ทฤษฎีต้นไม้จริยธรรมของ ดวงเดือน พันธุมนาวิน

3. แนวคิดด้านจิตพิสัย ของ Krathwohl and other

4. หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา (สังคหัตถุ 4 อิทธิบาท 4 พรหมวิหาร 4)

5. แนวทางปลูกจิตสำนึกคุณธรรมของ มุลลนิพุทธฉือจี

เนื้อหา

ความหมายของจิตสาธารณะ

“จิตสาธารณะ” (Public Mind) หรือ จิตสำนึกสาธารณะ (Public consciousness) เป็นคำที่มีความหมายในแนวทางเดียวกัน ขึ้นอยู่กับผู้นำไปใช้ ได้แก่ จิตสำนึกทางสังคม จิตอาสา จิตสำนึกต่อส่วนรวม จิตสำนึกต่อสาธารณสมบัติ เป็นต้น สำหรับในที่นี้ผู้เขียนขอใช้คำว่า จิตสาธารณะ ซึ่งมีองค์กร นักวิชาการให้ความหมายที่คล้ายคลึงกัน สรุปได้ดังนี้

ฉวีวรรณ ดำประไพ (Dumprai, 2011) กล่าวถึง ความหมายของจิตสาธารณะไว้ว่า การรู้จักเอาใจใส่เป็นธุระและเข้าร่วมในเรื่องของส่วนรวมที่ใช้ประโยชน์ร่วมกันของกลุ่ม โดยพิจารณาจากพฤติกรรมการปฏิบัติตนในด้านการใช้สาธารณสมบัติ ด้านการถือเป็นหน้าที่ และด้านการเคารพสิทธิ และเป็นแนวทางในการปฏิบัติอันเป็นลักษณะที่สังคมต้องการ ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและผู้อื่น เป็นที่ยอมรับในสังคม ซึ่งส่งผลให้บุคคลอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข ดังนั้น จิตสาธารณะจึงจัดเป็นจริยธรรมที่ควรปฏิบัติ

สมหมาย วิเศษชู (Wisetchoo, 2010) ได้ให้ความหมายจิตสาธารณะว่า หมายถึง พฤติกรรมที่เกิดขึ้นด้วยความสมัครใจ และการมีส่วนร่วมในกิจกรรมหรือสถานการณ์ที่ก่อให้เกิดประโยชน์

แก่ผู้อื่น ชุมชน และสังคมด้วยความเต็มใจ กระตือรือร้น โดยไม่หวังผลตอบแทน

พรทิพย์ มนต์ริ้ววงศ์ (Montriwong, 2010) กล่าวว่า จิตสาธารณะ หมายถึง ความตระหนักของบุคคล ถึงปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคม ทำให้เกิดความปรารถนาที่จะเข้าไปช่วยเหลือสังคม ต้องการเข้าไปแก้ไขปัญหา หรือวิกฤตการณ์ รวมทั้งความผิดปกติที่เกิดขึ้นในสังคม โดยรับรู้สิทธิ และหน้าที่ที่ต้องรับผิดชอบ สำนึกถึงพลังของตนเองสามารถร่วมแก้ไขปัญหาได้ และลงมือกระทำเพื่อให้เกิดการแก้ปัญหาด้วยวิธีการต่าง ๆ โดยเรียนรู้ และแก้ปัญหาพร้อมกับคนในสังคม โดยเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน

ปิยลักษณ์ พุกกะวัน (Pruksawan, 2001) ได้สรุปความหมายของจิตสาธารณะว่าเป็นการมองเห็นคุณค่าแก่การปฏิสัมพันธ์ทางสังคม และสิ่งต่าง ๆ ที่มีอยู่ในคุณลักษณะทางจิตใจของบุคคลในสังคม เป็นสิ่งที่คนในสังคมเป็นเจ้าของร่วมกัน เป็นสิ่งที่สังเกตได้จากความรู้สึกลึกซึ้งนึกคิดหรือพฤติกรรมที่แสดงออกถึงความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ความรับผิดชอบที่มีต่อตนเองและต่อส่วนรวม การเคารพในสิทธิหน้าที่ของตนเองและผู้อื่น พฤติกรรมที่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ กล่าวว่า (Charoenwongsak, 2013) จิตสาธารณะ คือ ความคิดที่ไม่เห็นแก่ตัว มีความปรารถนาที่จะช่วยเหลือ ช่วยแก้ปัญหาให้แก่ผู้อื่นหรือสังคม พยายามหาโอกาสที่จะช่วยเหลืออย่างจริงจังบนพื้นฐานของความเป็นจริง

จากความหมายของคำว่าจิตสาธารณะ ดังที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า จิตสาธารณะ หมายถึง คุณลักษณะที่แสดงออกของบุคคลที่เอาใจใส่ และ

มีส่วนร่วมในการดูแลสาธารณสมบัติเพื่อประโยชน์ของส่วนรวม ซึ่งประกอบด้วยจิตลักษณะ ความใส่ใจ เต็มใจ สมครใจ กระตือรือร้นในการทำประโยชน์ให้ส่วนรวมโดยไม่หวังผลตอบแทน และพฤติกรรมหรือทักษะปฏิบัติที่แสดงออกโดยการกระทำ

ความสำคัญของจิตสาธารณะ

จิตสาธารณะ เป็นความรับผิดชอบที่เกิดขึ้นจากภายใน คือ ความรู้สึกนึกคิด จิตใต้สำนึกตลอดจนคุณธรรม จริยธรรมของบุคคลที่ส่งผลมาสู่พฤติกรรมหรือการกระทำภายนอก จิตสาธารณะมีความสำคัญยิ่งต่อสังคมในปัจจุบัน หากคนในสังคมไม่มีจิตสาธารณะ เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนมากกว่าส่วนรวม ย่อมก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ มากมาย เช่น ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม การทำลายทรัพยากรธรรมชาติการตัดไม้ทำลายป่า ทำให้เกิดน้ำท่วม ฝนแล้ง ปัญหามลพิษในอากาศ ฝุ่นละอองขนาดเล็ก PM2.5 ที่เกิดจากการเผาป่า ปัญหาการปล่อยน้ำเสีย จากโรงงานโดยไม่ผ่านกระบวนการบำบัดน้ำเสีย ปัญหาการทิ้งขยะลงในแม่น้ำลำคลอง เป็นต้น ปัญหาเหล่านี้ล้วนเกิดจากพฤติกรรมของคนในสังคมที่ขาดจิตสำนึกร่วมเพื่อส่วนรวม หรือขาดจิตสำนึกสาธารณะ ซึ่งส่งผลกระทบทำให้เกิดปัญหาความเสียหายทั้งระดับบุคคล ระดับองค์กร ระดับประเทศ และระดับโลก กล่าวคือ ระดับบุคคลก่อให้เกิดความเดือดร้อนให้แก่ตนเองและผู้อื่น ระดับองค์กรก่อให้เกิดการแก่งแย่งชิงดี เกิดความเห็นแก่ตัว ทำให้องค์กรขาดประสิทธิภาพ ระดับประเทศทำให้เกิดวิกฤตการณ์ด้านภัยพิบัติ เกิดจากการเบียดเบียน ทำลายทรัพยากรธรรมชาติ ส่งผลให้ประเทศชาติเสียหาย ผลกระทบระดับโลก ทำให้เกิดการเอารัดเอาเปรียบ เกิดการแก่งแย่งแข่งขัน ต้องการครองโลก ขาดความไว้วางใจซึ่งกันและกัน

จะเห็นได้ว่าจิตสาธารณะเป็นตัวแปรสำคัญในการจรรโลงสังคม จึงจำเป็นต้องมีการปลูกฝังเพื่อเป็นคุณธรรมพื้นฐานให้กับเยาวชนไทย สังคมจะมีคุณธรรม บุคคลในสังคมจะอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข จำเป็นต้องสร้างให้บุคคลในสังคมเป็นพลเมืองที่ดี มีคุณธรรม มีจิตสำนึกสาธารณะร่วมกัน รับผิดชอบต่อสังคม คำนึงถึงส่วนรวม และเคารพสิทธิของผู้อื่น ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวม ชุมชน และสังคม

คุณลักษณะของผู้มีจิตสาธารณะ

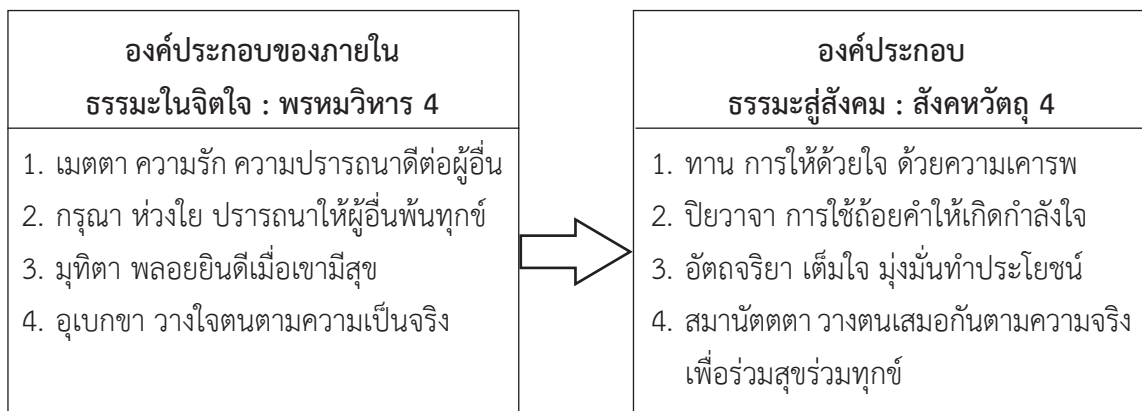
จิตสาธารณะ เป็นคุณลักษณะที่แสดงออกของบุคคลที่เอาใจใส่ เต็มใจ สมครใจ ทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม ช่วยเหลือผู้อื่นด้วยความเต็มใจ โดยไม่หวังสิ่งตอบแทน และเข้าร่วมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชน และสังคมโดยรวม ประกอบด้วยจิตลักษณะและทักษะปฏิบัติที่แสดงออกโดยการกระทำ คุณลักษณะของ ผู้มีจิตสาธารณะ ต้องเป็นผู้ตระหนักรู้ในคุณค่าของตนเอง และผู้อื่น ตระหนักรู้ในบทบาทหน้าที่ของตนเองต่อสังคม ทุ่มเทเสียสละ และอุทิศตนเพื่อส่วนรวม โดยคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมเป็นสำคัญ เป็นผู้มีความรับผิดชอบต่อสูง ยึดมั่นในความยุติธรรม มีความรักเอื้ออาทร เคารพในความแตกต่างระหว่างบุคคล มีความคิดเชิงบวกหรือคิดสร้างสรรค์ และมีความรู้สึกต้องการเข้าไปมีส่วนร่วมที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้นต่อชุมชน สังคม และประเทศชาติ

องค์ประกอบของจิตสาธารณะ

จากคุณลักษณะของผู้มีจิตสาธารณะดังกล่าวข้างต้น สะท้อนให้เห็นถึงองค์ประกอบของจิตสาธารณะ ซึ่งประกอบด้วย 2 ส่วน ได้แก่ สภาพภายในและสภาพภายนอก สอดคล้องกับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ประกอบด้วย

พรหมวิหาร 4 ซึ่งเป็นธรรมะในจิตใจของบุคคล และสังคหวัตถุ 4 ซึ่งเป็นธรรมะออกสู่สังคม การพัฒนาบุคคลให้มีคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะย่อมต้องบูรณาการหลักธรรมทั้ง 2 ประการ ไปพร้อมกัน (Phra Phrom Kunaporn, 2005 : 44-47) และหลักธรรมทั้ง 2 ประการมีความสัมพันธ์กัน ดังภาพที่ 1

กระบวนการต่าง ๆ ที่เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมของครอบครัว เช่น พ่อแม่ และบุคคลในครอบครัว ทำให้เห็นเป็นตัวอย่างด้านการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ การทำประโยชน์ให้สังคมส่วนรวมการเสียสละ ประโยชน์ส่วนตน โดยไม่หวังสิ่งตอบแทนเป็นต้น การยกตัวอย่างบุคคลหรือเหตุการณ์ที่แสดงให้เห็นถึงการมีจิตสาธารณะ การให้ขวัญกำลังใจ การชื่นชม

ภาพที่ 1 องค์ประกอบของจิตสาธารณะและความสัมพันธ์ของหลักธรรมทางพุทธศาสนา

สถาบันที่มีส่วนร่วมในการพัฒนาจิตสาธารณะ

จิตสาธารณะสามารถพัฒนาได้ตั้งแต่วัยเด็ก สถาบันต่าง ๆ ในสังคมมีส่วนพัฒนาจิตสาธารณะให้แก่เยาวชนในสังคมนั้น นับตั้งแต่สถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา สถาบันทางศาสนา เป็นต้น ซึ่งแต่ละสถาบันอาจมีวิธีการที่แตกต่างกัน ซึ่งในที่นี้จะกล่าวถึงบทบาทความสำคัญของแต่ละสถาบันโดยสังเขป (Chamnian, 2018: 3)

1. สถาบันครอบครัว นับเป็นสถาบันพื้นฐานสถาบันแรกที่มีบทบาท มีอิทธิพลต่อการปลูกฝัง อบรม เพาะบ่มจิตสาธารณะ โดยผ่านการเลี้ยงดู การอบรมบ่มนิสัย การสั่งสอน เพื่อให้เยาวชนเกิดมีคุณธรรมพื้นฐานในจิตใจ โดยผ่าน

เมื่อเยาวชนได้ปฏิบัติตนเป็นผู้มีจิตสาธารณะ ก็จะช่วยเยาวชนมีความภาคภูมิใจ มีความสุขใจที่ได้ประพฤติตนเป็นพลเมืองดีต่อสังคมและประเทศชาติ

2. สถาบันการศึกษา มีส่วนสำคัญยิ่งในการผลักดัน ส่งเสริมให้เยาวชนมีจิตสาธารณะ โดยผ่านกิจกรรมทั้งในและนอกห้องเรียน ที่ก่อให้เกิดประสบการณ์ตรง ได้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง เช่น กิจกรรมรักษาสีสิ่งแวดล้อม กิจกรรมขยะรีไซเคิล กิจกรรมคนดีรักษาสีโลก เป็นต้น กิจกรรมต่าง ๆ เหล่านี้ ช่วยฝึกให้เยาวชนมีทักษะการทำงาน เพื่อส่วนรวม การรู้จักแบ่งปัน ช่วยเหลือเกื้อกูลผู้อื่น ตลอดจนมีความรับผิดชอบต่อสังคม โดยมี

ครูอาจารย์คอยให้คำปรึกษา แนะนำและอำนวยความสะดวก ตามบริบทสภาพแวดล้อม

3. สถาบันทางศาสนามีส่วนสำคัญโดยตรงในการส่งเสริมคุณลักษณะจิตสาธารณะ ให้แก่คนในสังคม หลักธรรมในพุทธศาสนาล้วนมุ่งเน้นให้ทุกคนทำความดี มีจิตใจเสียสละเอื้อเฟื้อ โอบอ้อมอารี ซึ่งสะท้อนการเป็นผู้ให้ การมีจิตสาธารณะนั่นเอง ในปัจจุบันสถาบันทางศาสนาอาจเปลี่ยนรูปแบบวิธีการในการอบรมสั่งสอนโดยตรง เป็นการใช้สื่อเทคโนโลยีเป็นเครื่องมือในการส่งเสริมการมีจิตสาธารณะให้แก่คนในสังคม เช่น การเผยแพร่ธรรมะที่ส่งเสริมจิตสาธารณะทางออนไลน์ เป็นต้น

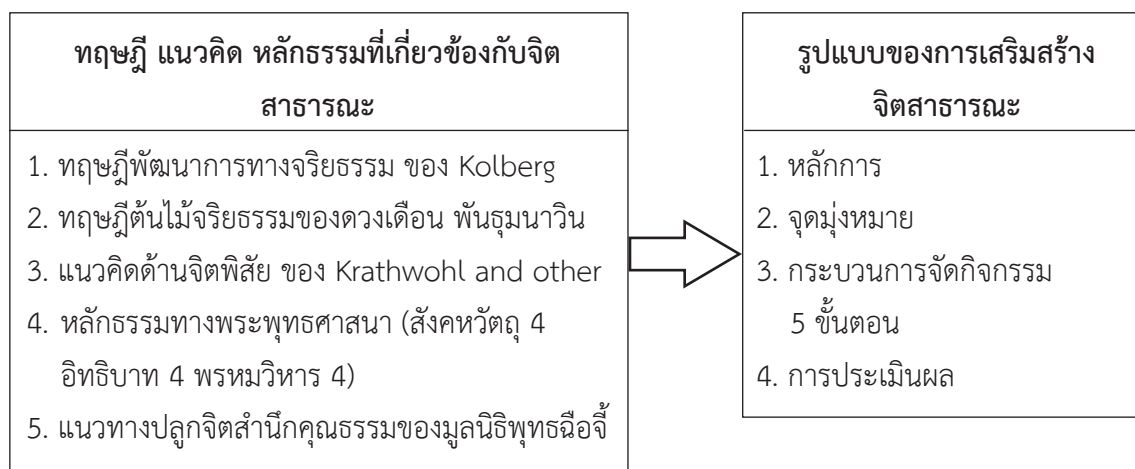
นอกจากนี้ องค์กรทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และสถาบันอื่น ๆ ในสังคมต่างมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาเยาวชนให้มีจิตสาธารณะ เช่นกัน อย่างไรก็ตาม ทุกองค์กรและสถาบันต่างๆ ทั้งสถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา และสถาบันทางศาสนา ควรได้ร่วมมือกันสร้างค่านิยม ปรับเปลี่ยนวิธีคิด ทำให้เห็นเป็นต้นแบบที่ดี สร้างแรงจูงใจ เปิดโอกาส

ให้มีส่วนร่วมในการปฏิบัติกิจกรรมจิตสาธารณะ อย่างสม่ำเสมอ เพื่อช่วยส่งเสริมให้เยาวชนไทยได้เข้าใจ และตระหนักถึงคุณค่าของจิตสาธารณะ รวมถึง การเป็นผู้มีจิตสาธารณะที่ทำประโยชน์เพื่อสังคมส่วนรวมอย่างแท้จริง

รูปแบบการเสริมสร้างจิตสาธารณะ

รูปแบบการเสริมสร้างจิตสาธารณะนี้ ผู้เขียนและคณะได้พัฒนาขึ้น หลังจากได้พัฒนารายวิชาการเสริมสร้างจิตสาธารณะเพื่อใช้จัดกิจกรรมการเรียนการสอนในรายวิชา โดยมุ่งพัฒนาคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะให้เกิดแก่นักศึกษาครูของวิทยาลัยการฝึกหัดครู มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

ในการพัฒนารูปแบบฯ ได้ดำเนินการศึกษาวิเคราะห์แนวคิดทฤษฎีต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับจิตสาธารณะทั้งที่เป็นทฤษฎี แนวคิดตามหลักสากล และหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่เกี่ยวข้อง และนำมาวิเคราะห์เป็นรูปแบบการเสริมสร้างจิตสาธารณะ สรุปได้ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 ทฤษฎี แนวคิด หลักธรรมที่เกี่ยวข้องกับจิตสาธารณะ

รูปแบบการเสริมสร้างจิตสาธารณะ ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ได้แก่ หลักการ จุดมุ่งหมาย กระบวนการดำเนินกิจกรรมของรูปแบบ และการประเมินผล ซึ่งมีรายละเอียดสรุปได้ดังนี้

1. หลักการของรูปแบบการเสริมสร้างจิตสาธารณะ

หลักการของรูปแบบการเสริมสร้างจิตสาธารณะ หมายถึง แนวคิดที่ใช้ในการพัฒนารูปแบบกิจกรรมการเสริมสร้างจิตสาธารณะ ประกอบด้วย

1.1 การจัดกิจกรรมการเสริมสร้างจิตสาธารณะ มุ่งการฝึกปฏิบัติเพื่อพัฒนาลักษณะภายใน (จิตลักษณะ) และลักษณะภายนอก (ทักษะปฏิบัติการ)

1.2 การจัดกิจกรรมการเสริมสร้างจิตสาธารณะ มุ่งรับประสบการณ์ ปรับขยายประสบการณ์ โดยผ่านการเรียนรู้ตามสภาพจริง เรียนรู้จากตัวแบบ วิเคราะห์สังเคราะห์ และประยุกต์ใช้ด้วยปัญญา

1.3 การจัดกิจกรรมการเสริมสร้างจิตสาธารณะ มุ่งเน้นการพัฒนาด้านจิตพิสัย โดยผ่านการรับรู้ การตอบสนอง การเห็นคุณค่า การจัดระบบ และการพัฒนาต่อเนื่องจนเป็นนิสัย

1.4 การจัดกิจกรรมการเสริมสร้างจิตสาธารณะ มุ่งเน้นการคิดพิจารณาอย่างรอบคอบ ด้วยเหตุและผล บนรากฐานความรู้ ความเป็นประโยชน์และคุณธรรม

1.5 ผู้เรียนจะได้รับการส่งเสริมให้มีจิตแห่งจริยธรรมที่ตระหนักรู้ การกระทำด้วยความรับผิดชอบต่อสังคมและส่วนรวม

2. จุดมุ่งหมายของรูปแบบ

เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะจิตสาธารณะ

3. กระบวนการจัดกิจกรรมของรูปแบบ

จากการศึกษาค้นคว้าทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบอร์ก ทฤษฎีต้นไม้อจริยธรรมของดวงเดือน พันธุมนาวิน ลำดับขั้นการเรียนรู้เพื่อพัฒนาด้านจิตพิสัยของแคธวอลและคณะ หลักธรรมทางพุทธศาสนา การสอนคุณธรรมตามแนวพุทธคือจิตได้หวั่น ผู้วิจัยและคณะได้บูรณาการแนวคิดต่างๆ มาจัดเป็นกระบวนการดำเนินกิจกรรมรูปแบบการเสริมสร้างจิตสาธารณะ ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ได้แก่

ขั้นที่ 1 การเข้าถึงประสบการณ์

ขั้นที่ 2 การปรับขยายประสบการณ์

ขั้นที่ 3 การเรียนรู้จากสภาพจริง

ขั้นที่ 4 การแลกเปลี่ยนเรียนรู้และสังเคราะห์องค์ความรู้

ขั้นที่ 5 การประยุกต์ใช้ด้วยปัญญา

ซึ่งจะได้ขยายรายละเอียดโดยสังเขปตามลำดับขั้น ดังนี้

ขั้นที่ 1 การเข้าถึงประสบการณ์ เป็นขั้นที่ผู้เรียนรับรู้ประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับจิตสาธารณะ โดยใช้เทคนิคการเรียนรู้ สัมผัสความรู้สึกละลึกและสำนึกแห่งตน

แนวทางการจัดการมีดังนี้

1.1 ผู้เรียนแสดงบทบาท เลียนแบบบทบาทของผู้ที่ควรกล่าวถึง เพื่อรับรู้ความรู้สึกและเห็นคุณค่าแห่งคุณธรรมหรือค่านิยมที่ต้องการให้ผู้เรียนได้ตระหนักรู้

ตัวอย่างเช่น ต้องการให้เข้าใจความรู้สึกของผู้ที่อดทน เสียสละในการทำความดี ให้ผู้เรียนเผชิญต่อความยากลำบากในการทำงานนั้น โดยเลียนแบบทำงานนั้นจากสถานการณ์ที่ครูสร้างขึ้น หรือสถานการณ์ที่ผู้เรียนร่วมกันเสนอ

1.2 ผู้เรียนได้ทบทวนความรู้สึกของตนขณะที่แสดงบทบาทนั้น เพื่อจะได้เข้าใจความรู้สึกที่แท้จริงของผู้ที่ถูกเลียนแบบ

1.3 ผู้เรียนได้พิจารณาความสามารถของตนว่าทำบทบาทนั้นได้มากน้อยเพียงไร

1.4 ผู้เรียนได้ตระหนักถึงคุณค่าของพฤติกรรมหรือการกระทำของผู้ที่ถูกเลียนแบบ

ขั้นที่ 2 การปรับขยายประสบการณ์

เป็นขั้นที่ผู้เรียนพิจารณาเหตุและผลของการกระทำคุณและโทษของการกระทำโดยใช้เทคนิค การเปิดพื้นที่แห่งความคิดหรือจินตนาการ

แนวทางการจัดการมีดังนี้

2.1 ผู้เรียนเสนอตัวอย่างที่สนับสนุนเหตุและผลของการกระทำ หรือคุณและโทษของการกระทำ หรือการแสดงออกจินตนาการของตน โดยวาดภาพ เรียงความ แสดงละคร เล่านิทาน บทร้อยกรอง จากความคิด หรือความซาบซึ้งในการกระทำที่มีคุณค่าของบุคคลที่เกี่ยวข้อง

2.2 ผู้เรียนร่วมกันเตรียมบท หรือซักซ้อมบทที่ครูช่วยเสนอแนะ เตรียมอุปกรณ์ สถานที่

2.3 ผู้เรียนดำเนินการตามที่ได้เตรียมไว้ภายใต้การให้คำปรึกษาและความเอื้ออำนวยของครู

ขั้นที่ 3 การเรียนรู้จากสภาพจริง

เป็นขั้นที่ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ตรงตามจุดประสงค์ของการเรียนรู้ โดยเทคนิคสัมผัสความจริงและฝึกหัดทำความดีด้วยตนเอง

แนวทางการจัดการมีดังนี้

3.1 ผู้เรียนได้ไปสัมผัสกับความจริง เช่น การเรียนรู้ ความเมตตาสงสาร ผู้เรียนจะได้เข้าเยี่ยมและช่วยเหลือผู้ประสบความทุกข์ในสถานที่

จริงต่าง ๆ หรือการเรียนรู้ การรักษาอาหารจากพืชที่ปลอดภัย ผู้เรียนได้ทดลองผลิตสารชีวภาพเพื่อใช้กับพืชที่ปลูก เป็นต้น

3.2 ผู้เรียนได้ทบทวนความรู้สึก จากลงมือทำด้วยตนเองในสภาพจริง ทำให้เกิดเจตคติที่ดีต่อคุณธรรมหรือค่านิยมที่เรียนรู้

3.3 ผู้เรียนได้ตระหนักในคุณค่าตนและเชื่อมั่นในความสามารถของตนที่จะทำความดีต่อไป

ขั้นที่ 4 การแลกเปลี่ยนเรียนรู้และ

สังเคราะห์องค์ความรู้ เป็นขั้นที่ผู้เรียนได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนความรู้สึก ความคิดเห็นร่วมกับผู้อื่นเพื่อพิจารณามุมมองที่แตกต่างหรือคล้ายกัน และได้แนวคิดหรือองค์ความรู้ใหม่ ผ่านเทคนิคการเปิดพื้นที่แห่งการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และร่วมกันสังเคราะห์ประสบการณ์

แนวทางการจัดการมีดังนี้

4.1 ผู้เรียนได้ใช้พื้นที่ในการนำเสนอความรู้สึก ความคิด หรือมุมมองของตน และรับฟังจากผู้อื่น หลังจากการได้รับประสบการณ์จริง

4.2 ผู้เรียนได้แนวคิด หรือความรู้เพิ่มเติม หรือได้เปรียบเทียบประสบการณ์ที่มีทั้งคล้ายกันหรือต่างกัน

4.3 ผู้เรียนได้รับคุณค่าหรือค่านิยมที่มีคุณค่า

ขั้นที่ 5 การประยุกต์ใช้ด้วยปัญญา

เป็นขั้นที่ผู้เรียนได้มีโอกาสดูตรวจสอบ ความรู้แนวคิดพิจารณานำไปใช้ให้เกิดประโยชน์แก่ตนและส่วนรวม โดยใช้เทคนิคส่งเสริมการทำซ้ำ ๆ และนำไปใช้เป็นประจำทำให้เกิดเป็นลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์

แนวทางการจัดการมีดังนี้

5.1 ผู้เรียนเลือกคุณค่าที่ตนทำได้และเหมาะสมกับวัตถุประสงค์ แล้ววางแผนการใช้อย่างรอบคอบ

5.2 ผู้เรียน สังเกต ตรวจสอบ ผลที่เกิดขึ้นด้วยตนเอง และได้รับข้อมูลย้อนกลับจากครู

5.3 ผู้เรียน ประเมินผลการกระทำของตนเอง ให้แรงเสริมตนเอง และจากครูที่ปรึกษา และดำเนินการใช้ในชีวิตประจำวันอย่างรู้คุณค่า

4. การประเมินผลของรูปแบบ

รูปแบบการเสริมสร้างจิตสาธารณะ มีการประเมินพฤติกรรมคุณลักษณะจิตสาธารณะ 2 ด้าน ได้แก่

- 1) จิตลักษณะด้านจิตสาธารณะ
- 2) ทักษะปฏิบัติการด้านจิตสาธารณะ

เมื่อได้รูปแบบการเสริมสร้างจิตสาธารณะ (ฉบับร่าง) แล้วจึงนำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ในเรื่องการพัฒนาแบบการเสริมสร้างจิตสาธารณะ และความรู้ด้านจิตสาธารณะ จำนวน 12 ท่าน ได้ร่วมกันพิจารณาโดยใช้กิจกรรมประชุมกลุ่มย่อย (Focus group) ได้ข้อเสนอแนะ เพื่อนำมาปรับปรุงให้สมบูรณ์และนำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาประเมินได้ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง 0.67-1.00

ผู้เขียนได้นำรูปแบบการเสริมสร้างจิตสาธารณะไปใช้จัดกิจกรรมการเรียนการสอนกับนักศึกษาครู หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต จำนวน 30 คน ในภาคการศึกษาที่ 1 ปีการศึกษา 2562 รวม 45 ชั่วโมง การประเมินผลการใช้รูปแบบเป็นการประเมินคุณลักษณะจิตสาธารณะ จำแนกเป็น 1) ด้านจิตลักษณะ และ 2) ทักษะปฏิบัติการ โดยใช้แบบประเมินคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะ

เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 6 ระดับ ประกอบด้วยคำถามเชิงบวก และคำถามเชิงลบ จำนวน 60 ข้อ ผลการเปรียบเทียบคุณลักษณะจิตสาธารณะก่อนและหลังการใช้รูปแบบการเสริมสร้างจิตสาธารณะพบว่า หลังการใช้รูปแบบฯ นักศึกษาครูมีคะแนนเฉลี่ยคุณลักษณะจิตสาธารณะเพิ่มมากขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 แสดงว่า ภายหลังจากการที่นักศึกษาได้เรียนรู้โดยใช้รูปแบบการเสริมสร้างจิตสาธารณะแล้วนักศึกษามีคุณลักษณะจิตสาธารณะเพิ่มมากขึ้น

นอกจากนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาผลการรายงานตนเองของนักศึกษาเกี่ยวกับประสบการณ์การเรียนรู้โดยผ่านรูปแบบการเสริมสร้างจิตสาธารณะ ได้ข้อสรุปโดยสังเขปดังนี้ นักศึกษาทั้ง 30 คน ปรับเปลี่ยนความคิดจากที่ไม่เคยใส่ใจเรื่องสิ่งแวดล้อม ต่างตระหนักว่าทุกคนควรรับผิดชอบต่อหน้าที่ในการถนอมรักษาทรัพยากร และอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม รวมทั้งสาธารณะสมบัติที่ใช้ร่วมกัน พฤติกรรมสำคัญในการอนุรักษ์ทรัพยากรสิ่งแวดล้อม พลังงาน ได้แก่ การประหยัด ลด ละ เลิก ทำลายทรัพยากรส่วนรวมของโลก โดยเริ่มจากตนเองก่อน ขยายผลออกไปสู่ครอบครัว ชุมชน และจากการที่นักศึกษาเรียนรู้โดยผ่านกิจกรรม 5 ขั้นตอน ช่วยให้นักศึกษาเกิดการเรียนรู้ทั้งในด้านความรู้ ทักษะ ประสบการณ์ตรงด้านจิตสาธารณะ มีความรู้สึกแบ่งปันผู้อื่น รู้จักการทำงานร่วมกันเพื่อประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน มีความรักใส่ใจซึ่งกันและกันมากขึ้น ได้ลงมือปฏิบัติช่วยเหลือผู้อื่น เช่น กิจกรรมครอบครัวบุญคุณ ปฏิบัติกิจกรรมช่วยเหลือผู้ป่วยในโรงพยาบาลโพธาราม ทำให้รู้สึกภาคภูมิใจ และมีความสุขที่ได้เรียนรู้อย่างแท้จริง ตามสภาพจริงในสังคม ได้มีโอกาสฝึกความอดทน

ในการช่วยเหลือผู้อื่น ฝึกคุณลักษณะนิสัยของตนเอง ให้เป็นผู้มีความกล้าหาญ มีน้ำใจ และตระหนักในการใช้ชีวิตที่มีคุณค่า ซึ่งผลจากการเรียนรู้ช่วยให้นักศึกษาได้ปรับเปลี่ยนพฤติกรรม รู้จักการเป็นผู้ให้มากกว่าผู้รับ และเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตน ช่วยส่งเสริมให้เกิดจิตสาธารณะอย่างแท้จริง

ปัจจัยเอื้อต่อการเสริมสร้างจิตสาธารณะ

จากผลการใช้รูปแบบการเสริมสร้างจิตสาธารณะดังกล่าวข้างต้น กล่าวได้ว่า จิตสาธารณะสามารถสร้างให้เกิดขึ้นได้ในตัวผู้เรียนหรือนักศึกษา ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับกำกับการบ่มเพาะ หล่อหลอม การฝึกฝนอย่างต่อเนื่อง อย่างไรก็ตาม จากประสบการณ์การดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อสร้างเสริมจิตสาธารณะให้นักศึกษาครูที่บรรจุตามจุดมุ่งหมายนั้น มีปัจจัยเอื้อที่สำคัญสรุปได้ดังนี้

1. ด้านการจัดกิจกรรม

กิจกรรมที่ช่วยเสริมสร้างคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะ ควรเป็นกิจกรรมที่เน้นการมีส่วนร่วม การได้ลงมือปฏิบัติในสถานการณ์ต่าง ๆ การสัมผัสความรู้สึกที่เกิดขึ้นอย่างแท้จริง ช่วยให้ผู้เรียนได้เข้าใจความรู้สึกนึกคิด หรือการตัดสินใจของผู้อื่น กิจกรรม 5 ขั้นตอนของรูปแบบการเสริมสร้างจิตสาธารณะ ช่วยส่งเสริมได้มาก เช่น กิจกรรมการช่วยเหลือผู้ป่วยที่โรงพยาบาลโพธาราม กิจกรรมการจัดการขยะ กิจกรรมการลดภาวะโลกร้อน เป็นต้น

2. ด้านแหล่งเรียนรู้

แหล่งเรียนรู้ เป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่ง ที่ช่วยให้ผู้เรียนเกิดประสบการณ์ตรงเกิดการเรียนรู้ที่ก่อเกิดประโยชน์แก่ตนเองในการดำเนิน

ชีวิต ช่วยให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจ เกิดความรู้สำนึกคิดที่เอื้อต่อการเกิดคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะ ถ้าเป็นการทำประโยชน์เพื่อส่วนรวมโดยไม่หวังสิ่งตอบแทน เช่น การไปเยี่ยมครอบครัวบุญคุณ การไปดูแลผู้ด้อยโอกาส ผู้สูงอายุ เป็นต้น ซึ่งผู้สอนหรือผู้จัดกิจกรรมควรได้เตรียมประสาน วางแผนไว้เป็นอย่างดี จะช่วยก่อให้เกิดประโยชน์ต่อผู้เรียนมากขึ้น

3. ด้านผู้สอนหรือวิทยากร

ผู้สอนหรือวิทยากรที่เอื้อต่อการสร้างเสริมให้เกิดจิตสาธารณะ ควรเป็นตัวแทนที่ดีให้แก่ผู้เรียนทั้งในด้านการวางตัว การเสียสละ พุ่มเท จริงใจ และปรารถนาดี เป็นผู้ให้ประโยชน์เพื่อส่วนรวม เป็นผู้ที่มีประสบการณ์ตรงด้านจิตสาธารณะ และปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอต่อเนื่อง อุทิศตนมีอุดมการณ์ในการทำประโยชน์เพื่อสังคมส่วนรวม

4. ด้านระยะเวลา

ผู้สอนควรได้ปลูกฝังเพาะบ่มให้ผู้เรียนมีจิตสาธารณะ โดยใช้เวลาทั้งในและนอกห้องเรียน และควรปฏิบัติให้ต่อเนื่องทุกชั้นปี เพื่อส่งเสริมให้จิตสาธารณะเข้าไปอยู่ในจิตใจของผู้เรียนอย่างไม่ขาดตอน

สรุป

การส่งเสริมให้ผู้เรียนหรือเยาวชนไทยเป็นผู้มีจิตสาธารณะในหัวใจ เป็นสิ่งที่สามารถปฏิบัติได้โดยความร่วมมือของทุกฝ่าย นับตั้งแต่ครอบครัว พ่อแม่ สถานศึกษา ครูอาจารย์ ชุมชน และสังคม ต้องสร้างค่านิยม ปรับเปลี่ยนวิธีคิด เห็นคุณค่าและประโยชน์ของการทำเพื่อส่วนรวม ยกย่องคนดีมีจิตสาธารณะตลอดจนสร้างแรงจูงใจ เปิดโอกาสให้เยาวชนไทยได้มีส่วนร่วมในการ

ทำประโยชน์ให้แก่สังคม หากเยาวชนไทยมี จิตสาธารณะ ย่อมก่อให้เกิดประโยชน์แก่ตนเอง และสังคม ทั้งในศตวรรษนี้และในอนาคต กล่าวคือ สังคมจะอุดมด้วยพลเมืองดีมีคุณธรรม มีความ เอื้อเฟื้อ เผื่อแผ่ มีจิตสำนึกสาธารณะร่วมกัน รับผิดชอบสังคม โดยคำนึงถึงส่วนรวม เคารพสิทธิ ผู้อื่น ปัญหาต่าง ๆ จะลดน้อยลง อย่างไรก็ดีตาม รูปแบบการเสริมสร้างจิตสาธารณะที่ผู้เขียนได้นำ เสนอนี้เป็นเพียงแนวทางหนึ่งเท่านั้น หากแต่ยังมีแนวทางอีกมากมายที่จะช่วยหล่อหลอม เพาะบ่ม ให้เยาวชนไทยเป็นผู้มีจิตสาธารณะ มีคุณธรรม เป็นผู้ให้และทำประโยชน์ต่อส่วนรวม ด้วยสำนึกในบทบาทหน้าที่ของพลเมืองดีที่จะเป็น “กำลังสำคัญ” ในการพัฒนาประเทศชาติต่อไป

REFERENCES

- Charoenwongsak, K. (2013). **Service Minded Construction Approach in Thai Society.** Journal of Politics, 61(1), 77-78. (In Thai)
- _____. (2018). **Cultivate morality and ethics for Thai children.** Assessed on January 12, 2019 from www.kriengsak.com. (In Thai)
- Chamnian, M. (2018). Communication for campaigning of Youth's public mind Humanities & Social Sciences 35(2) May-August 2018. (In Thai)
- Child and Family Wellfairs. Department, (2016). **Service Mind Construction Process for Personnel and children in Government Horsing.** Retrieved., 2019 from www.dcy.go.th.
- Detchkunchon, W. (2017). **Royal Project of the King Rama X.** Assessed on August 12, 2019 from [www.matichon.co.th/news](http://matichon.co.th/news). (In Thai)
- Dumprapai, P. (2011). **A comparative Study on Public Mind of Level III Students with Different Critical Thanking Ability in South Krongthon School Group under Bangkok Mc tropolitan Administration.** Thesis Master of Education. Srinakharinwirot University. (In Thai)
- Montreewong, P. (2001). **Pubic Mind Development of Mattaryomsuksa, Students with Group Core celling on Reasoning, Emotion, and Behavior.** Master of Science thesis in Core celling Psychology, Burabha University. (In Thai)
- Ministry of Education. (2009). **Basic Education Core Curriculum 2008.** Bangkok : Agricultural Co-operation of Thailand Publication Limited. (In Thai)
- Ministry of Education. (2017). **Guidelines for applying the philosophy of sufficiency economy to educational management in educational institutions.** Bangkok :The Crown Property Office. (In Thai)

- Permanent Secretary for Ministry of Education. (2017). **Ministry of Education Development Plan**. Volume 12, 2017-2021 Bangkok: Policy and Plan Bureau. (In Thai)
- Phra Phrom Kunaporn. (2005). **New concept for the New Millennium**. Bangkok: Sahathamik Press. (In Thai)
- Pruksawan, P. (2001). **A Study of factors and Public Mind Development of Early Childhood with MADE Learning Model**. Ph.D. Dissertation, Early Childhood Program, Srinakharinwirot University. (In Thai)
- Sriraprom, S. (2015). **Service Mind Volunteer for Community Development Project** [Online] document Accessed on January 12, 2018 from www.google.com. (In Thai)
- Somdej Buddha Kosajarn (Por.Dr.Paryutto) (2017). **Wishing Thai be Intellectual, wishing Buddhists be Enlightened**. Bangkok : Pimsaui Limited Company. (In Thai)
- Wisetchu, S. (2011). **The Development of Public Mind Construction Process of Kongchai Wittayakom School**. Master of Education thesis in Educational Administration, Mahasarakham University. (In Thai)
- Yangsauy, T. (2015). **Guide dance Activities**, [online] Accessed on April 10, 2019 from www.site. (In Thai)
-